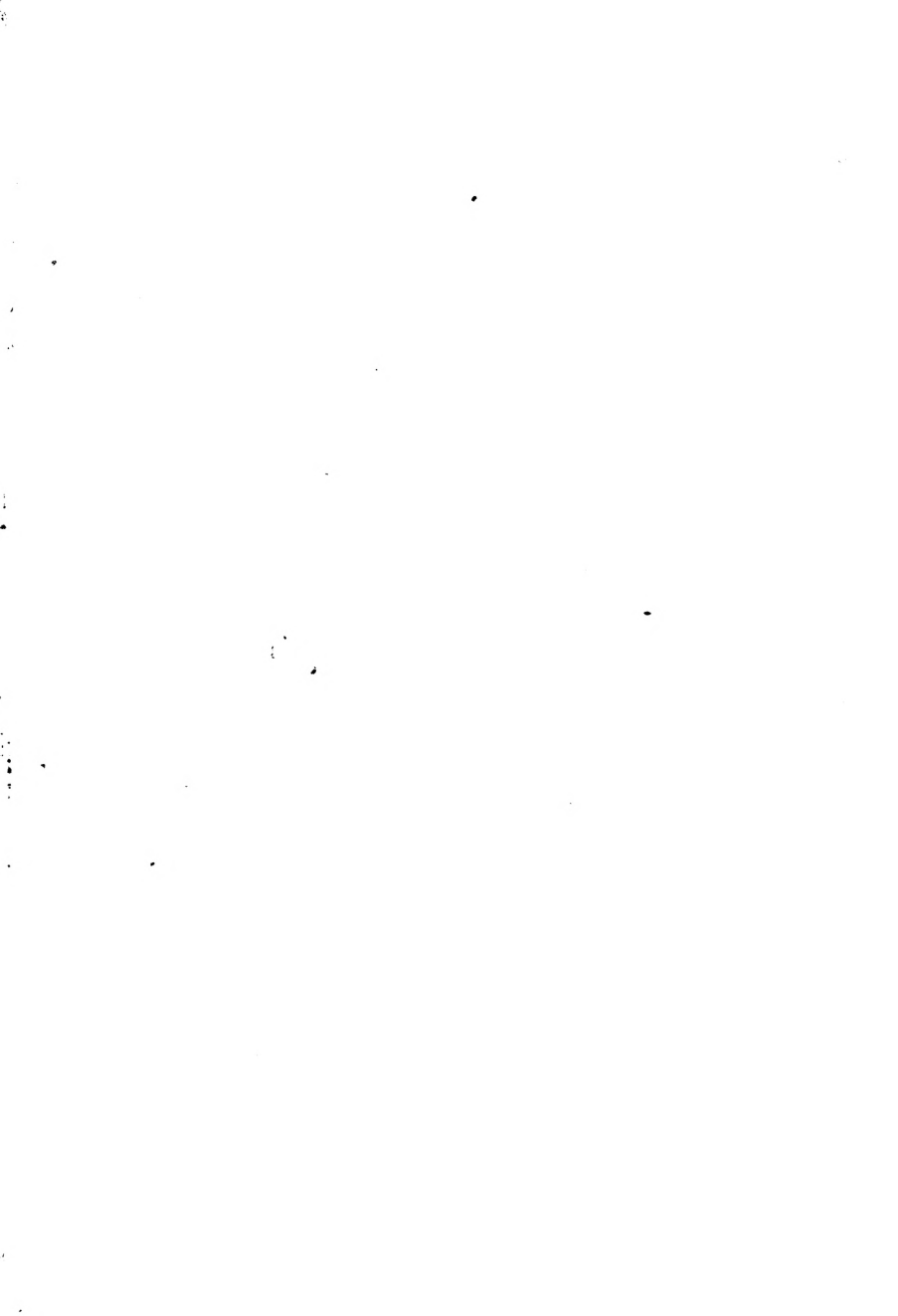

د اوله دروزه

تأليف: عبدالله ناصح علوان
ترجمه او تلخيص: سلطان محمود صلاح
2002

د اولاد روزنه

تأليف: عبدالله ناصح علوان
ترجمه او تلخیص: سلطان محمود صلاح

2002

د کتاب پېژندنه :

لېکنه : عبدالله ناصح علوان

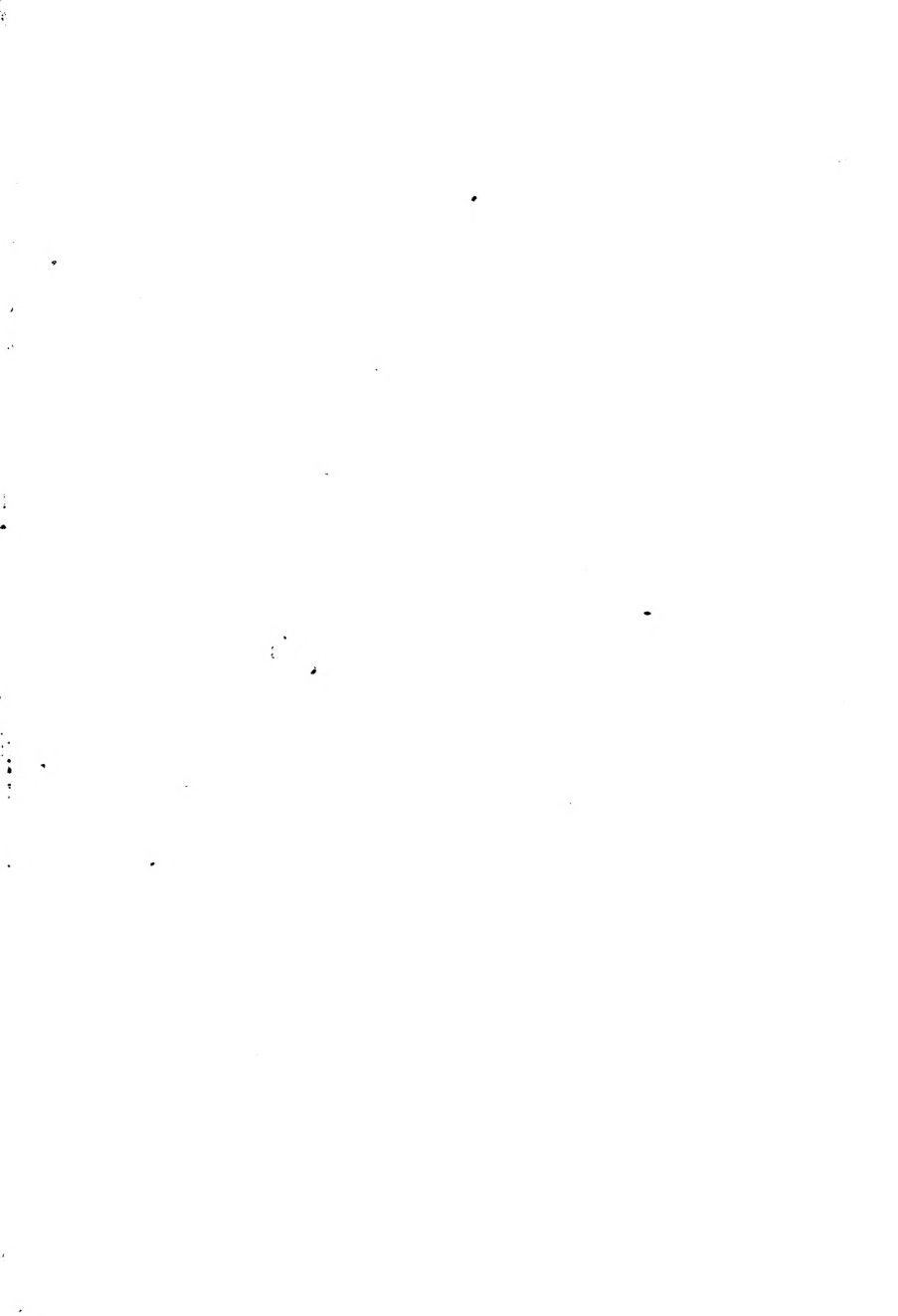
ژباړه اولنډېز : سلطان محمود « صلاح »

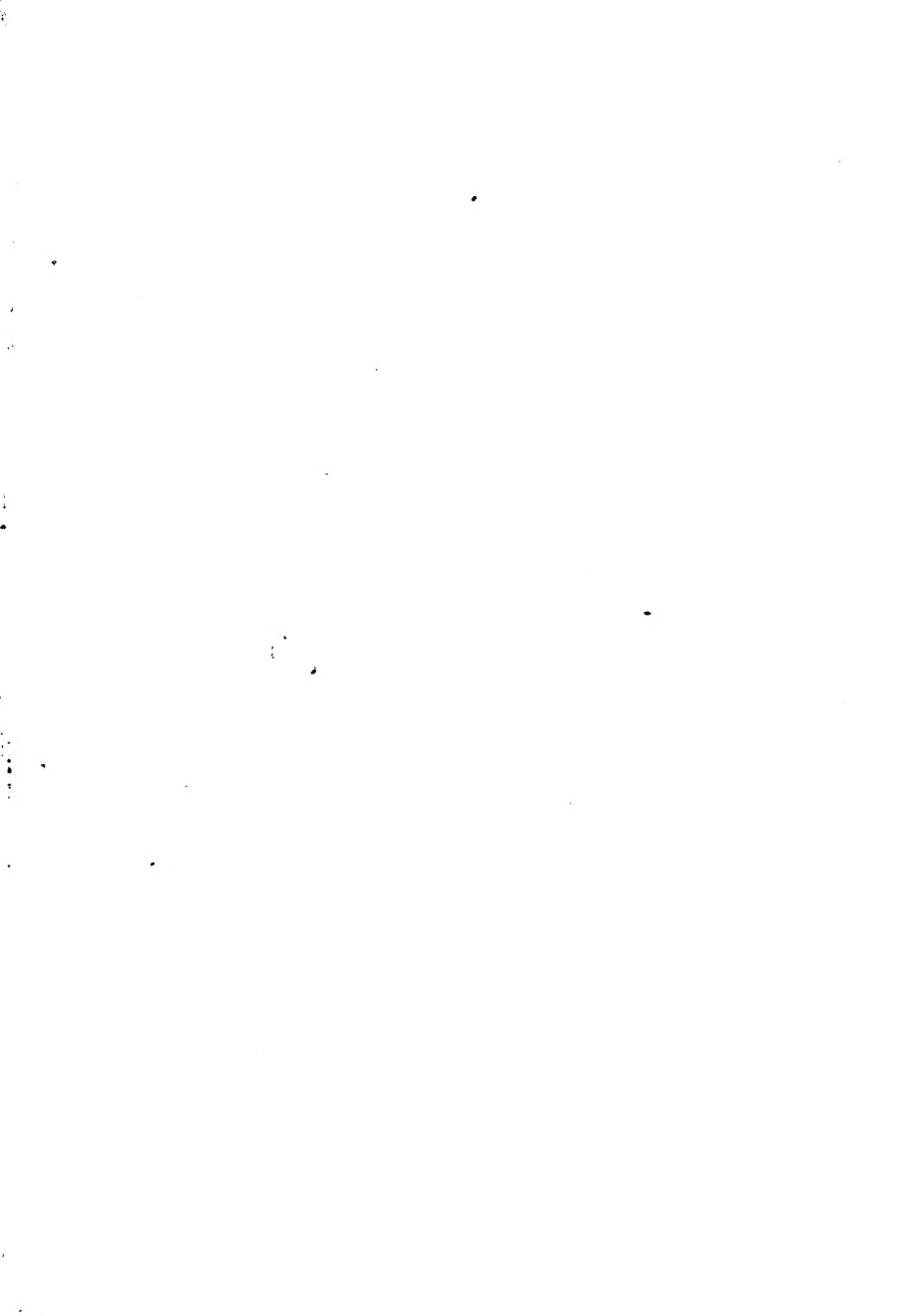
کمپوزر : خواجه محمد اسحق

خپروونکي : سنا کتاب خپرولو اداره

شمېره : ۱۰۰۰ توک

د چاپ نېټه : د ۱۳۸۰ کب مياشت

د اولاد روزنه

مخکي لدينه چي د اولاد روزني په اړه د اسلام رايه
تشریح کړم غوره گڼم له لاندنيو دريو اړخونو نه د واده په
مسئله څه ناڅه رڼا واچوم.

۱- واده د انساني فطرت غوښتنه.

۲- د واده ټولنيزه بڼيگنه.

۳- واده يعنې انتخاب او غوره کول.

اوس راځي د ري واره ټکي په لاندې کړښوکی

سره ولولو:

لومړی : واده دانساني فطرت غوښتنه

اسلام دفطرت دين دى، او همدا وجه ده چي رهبانيت نه مني ځكه رهبانيت د عبادت تر نامه لاندې له انساني فطري غوښتنونه سترگي پټوي، او له انسان نه داسي څه غواړي چي له طبيعي غريزو سره اړخ نه لگوي.

كه مونږ دوگړو دروزني او ټولنيزو بيماريو د علاج په اړه درسول (صلى الله عليه وسلم) لارښوونو ته نظر وكړو نو دا به راته جوته شي چي اسلام تل او په هرځاي او مناسبت كي انساني فطري اړتياوي غريزي، توان او صلاحيتونه ئي په نظر كي نيولي دي، او كله ئي هم انسان پداسي څه ندي مامور كړي چي يائي دكولو توان ونلري او يائي له فطرت سره برابر نه وي.

اوڅرنگه چي واده هم يوه فطري غوښتنه ده نورسول (صلى الله عليه وسلم) پدي هكله فرمائي : « هغه څوك زما

له امت شخه ندى چى وس ئى رسيرى خوواده نه كوى». .
پدى امر سره نه يوازي د فطرت غوښتنى ته مثبت ځواب
وركړ شويدي، بلكه مسلمان د ټولنى دنورو غړو په اړه خپل
مسئوليت ته هم په كلكه متوجه شويدي.

دوهم : د واده ټولنيزه ښيگنه

په اسلامي طريقى سره واده كول د ډيرو ټولنيزو گټو
او ښيگنو درلودونكى دى چى ځنى ئى دادى :

الف- په واده كولو سره انساني نسل زياتيږي، تسلسل
اوبقائى دوام مومي .

ب- انسان په فطري توگه داخوښوى چى موراو پلار،
اصل او نسب ئى معلوم وي، او هر انسان پخپل اصل او نسب
يوډول وياړ هم كوى. نو په اسلامي طريقى سره واده د نسب
ساتلو تر ټولو غوره اوسىي لاره ده .

ج- واده له هرډول اخلاقى بدمرغيو، دزنا او ناروا يوځاى

کیدو په واسطه له خورېدونکو بیماریو نه انسان او انساني ټولنه په امن ساتي .

د - واده دميره اوښځي ترمينځ د اولاد روزني په اړه دگهي مرستي روحيه راژوندي کوي ، اودهغوي په زړونو کښي داسي عاطفه او احساس را پاروي چي هريوزيار باسي د اولاد په سبي اوساله روزنه کښي له بل نه مخکي شي .

دریم : واده یعنی انتخاب او غوره کول

اسلام هر هغه چاته چي غواړي د چا د ژوند ملگري شي داسي لاري او قاعدې ښوولي دي که عمل پري وشي نونه يوازي داچي دهغوي ژوند به خوشاله ، سوکاله او بريالي وي ، بلکه راتلونکي نسل به يي هم په خدای مين او له هر ډول جسماني او نفسياني بيماريونه په امن او امان وي .

دواده په هکله د اسلام ځنی مهمی لارښوونی دادی

۱- انتخاب باید لومړی د دین او دینداری په بناء وی

مطلب دا چی د ژوند ملگری د انتخاب او ټاکلو په وخت کی لومړی باید دی ته وکتل شی چی هغه ترکومی اندازی د اسلام حقیقت پیژندلی، او ترکوم حده ئی اسلامی لارښوونوته د عمل جامی وراغوستی دی.

خود ا هم باید ووايو چی انسان پیژندل څه ساده کار ندی، بلکه ډیر وقت او حکمت په کاردی تر څو د چا ظاهری شکل، ښکلا او ځلاتاونه غولوی، نو لازمه ده د شخصیت پیژندنی ټول اساسی معیارونه په پوره توگه رعایت او په پام کی ونیولی شی، نوموړی معیارونه عمر (رضی الله عنه) داسی بیانوی :

یوکس راغی اوغوبتل ئی د عمر (رض) په وړاندی د بل
 چا په هکله شاهدی ووائی، عمر (رض) ورنه وپوښتل ته
 داسې پیژنی؟ هغه ځواب ورکړ: هوده ورته وفرمائل: آیا ته
 دده گاونډی ئی چی په هرڅه ئی خبروی؟ هغه وویل: نه. ده
 ورته وفرمایل: آیا تا سفر ورسره کړیدی چی په اخلاقو او
 عاداتو ئی خبر شوی وی؟ هغه وویل: نه. ده ورته وفرمائل آیا
 څه مالی معامله د ورسره کړیده چی تقوی او پرهیزگاری ئی
 درته ثابته شوی وی؟ ده ورته وویل: نه. عمر (رض) په
 ځواب کی ورته فرمائی: څه ته هغه نه پیژنی، او هغه بل
 کس ته وائی: لار شه او داسی څوک شاهد راوړله چی تا
 وپیژنی.

مطلب ئی دا چی انسان پیژندنه دیو نظر او ددوی
 خبرو کارندی. نو څوک چی د اوږد ژوند ملگری غوره کوی
 باید په تش لیدو او دوو خبرو تیرونه وزی، ځکه سبا به

بیاد نجات لاره ورنه ورکه وی. دین او اخلاق په ژوند کی
 تر هرڅه زیات اهمیت او ارزښت لری، نو پوره او عاقل سړی
 باید د ژوند ملگری د ټاکلو او غوره کولو په وخت کی باید
 دینداری او اخلاق له هرڅه مقدم او مخکی وشمیری ترڅو په
 راتلونکو کی د خوشحاله او سوکاله ژوند خاوند شی. بخاری
 او مسلم له ابوهریره (رضی الله عنه) نه په روایت سره وائی چی
 رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمایي: ښځی د څلورو
 شیانو (مال، مقام، ښایست، او دین) په بناء په نکاح
 اخیستل کیږی. (نواي مسلمان!) ته دینداره ښځه له
 نورو نه غوره او مقدمه وگڼه، منگلی دد کی او گټه د په برخه.
 طبرانی له انس (رض) نه را نقلوی چی رسول الله (صلی
 الله علیه وسلم) فرمایلي:

« که چا دیوی ښځی سره یوازی دهغی دجاه او جلال پخاطر
 واده وکړ، الله تعالی به ئی ذلیل کړی. او که چا دهغی د مال

او پیسو په خاطر واده ورسره وکړ، الله تعالی به ئی په فقر
اخته کړی، او که چا دهغی دمقام او مرتبې په خاطر واده
ورسره وکړ، الله به ئی سپک او بی حیثیته کړی، او که چا له
کومی ښځې سره په دې خاطر واده وکړ چي سترگی او عورت
ئې له حرامونه ورباندې وساتل شي او خپلوی ئې ورسره
تینگه شي، الله تعالی به په پردوی دواړو باندې خپل
برکتونه رانازل کړي.

اسلام نه یوازی تاریخ ته دا امر کوی چي د ژوند ملگری
ټاکلو په وخت کی د دین او اخلاقو معیار تر هرڅه ورباندې
او محترم وشمیری د ښځو پلرونه او ولیانوته ئې هم لارښونه
کړیده چي دخپلو لونیو او خویندو لپاره داسی ملگری انتخاب
کړي چي د دینداری او اخلاقو په تله پوره وختلی شي. ترمذی
له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) نه روایت کوی چي: «
که دینداره او غوره اخلاقو خاوند دخپلوی هیله درنه وکړه نو

خپلوی ورسره وکړی، او که دا خپلوی موونکړه نو دا به
دځمکي پرمخ لوی فساد او فتنه وي.»

زمانی هم دا ثابت کړیده هغه واده چی د دین او اخلاقو په
بناء ترسره کیږي، میره او ښځی ته ډیر نیکمرغه، هوسا
او خوشاله ژوند ورپه برخه کوي، او دهغوی دراتلونکی نسل
د جسماني او روحاني سلامتیا ضمانت هم کوي.

۲ - انتخاب باید د اصل او نسب په بناء وي

اسلام امر کړیدی چی د ژوند ملگری د ټاکلو او انتخاب په
وخت کی باید اصل، نسب او شرف له یاده ونه ایستل شي،
ځکه انسانان د نسب او شرف له پلوه یو له بل سره توپیر لري،
ځنی درانه او ځنی نور سپک اوبی قدره وي. همدا وجه ده چی
رسول (صلی الله علیه وسلم) واده کونکی ته امر کړیدی چی
د خپل ژوند لپاره داسی ملگری وټاکي چی له درنی کورنی

اود غوره اصل او نسب خاوندوی. عائشه وائی چی رسول
(صلی الله علیه وسلم) فرمائی : « دخپلو نطفو لپاره
مناسب او په زړه پوری ځای غوره کړی، اوله خپلو سیالانو
سره واده وکړی ».

همداراز ابن ماجه روایت کوی چی رسول (صلی الله علیه
وسلم) فرمائی : « دخپلو نطفو لپاره غوره او مناسب انتخاب
وکړی ځکه نژاد له یوه نه بل ته نقلیدونکی دی ».

ابن عدی او ابن عساکر له عائشه (رض) نه روایت کوی :
چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی : « دخپلو نطفو
لپاره ښه ځای غوره کړی ځکه ښځی خپلو وروڼو او خویندو ته
ورته اولادونه راوړی ».

دا اودی ته ورته نور احادیث پدی دلالت کوی چی
مسلمان باید له داسی ښځی سره واده وکړی چی په دینداره،
درنه او خټه پخه کورنی کی لویه شوی وی، ترڅو اولادنی

دژوند له لومړيو شیبو نه له دين، عزت، اوشرف سره آشنا اوله
هرډول سپکاوی اورذالت نه په امن وی .

عمر (رض) ددی پوښتنی په ځواب کی چی اولاد په پلار
څه حق لري؟ فرمائی: په پلار دا اولاد حق دادی چی دهغوی
دمور په انتخاب او غوره کولو کی له ډیر دقت او احتیاط نه
کار واخلي، بیا ښه نوم ورباندی کیږدی او قرآنکریم ورزده
کړی .

ساینس هم اوس دا ثابتښه کړیده چی دمور او پلار ډیر
اخلاقی، جسمانی او عقلی صفات دهغوی اولادونوته
انتقالیږی، نو اوس ته ووايه هغه ماشوم به څنگه دنیکی
اوفضیلت غږونه نه گړزی کوم چی په خټه دروند او په سبی
توگه روزل شوی وی .

۳- دخپلوانو په ځای له پردوسره واده غوره گڼلی شی

اسلام دخپلو خپلوانو ترمینځ دواډه په نسبت له پردیو او

ليرو کسانو سره واده کول غوره گڼي، ددی حکمت او فلسفه
داده ترڅو له یوی خوا راتلونې نسل له هغه بیماریونه
وژغورل شي چی په ارثي توگه انتقالیږي، اوله بلی خوا
دمختلفو کورنیو ترمینځ دخپلوی اړیکي ټینگی شي .

رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: « له خپلوانو سره
واده مه کوی. ځکه بیا به مو اولادونه له جسماني او عقلي پلوه
کمزوری وی» او بل ځای فرمائی: « له پردیو سره واده وکړی
او په خپلو کی په واده کولو سره خپل اولادونه مه کمزوری
کوی.»

پدی حدیث کی رسول (صلی الله علیه وسلم) له خپلوانو
سره دواده کولو هغه زیان په گوته کړیدی چی ننې علم اوس
ورباندی پوه شویږی، ساینس وائی له خپلوانو سره دواده
کولو په نتیجه کی رامینځته شوی اولاد له جسماني
اودماغی پلوه کمزوری وی .

۴ - له پیغلوسره واده کول غوره دی

اسلامی دین دکونډو په ځای له پیغلوسره واده کول غوره گڼي ددی امر تر شاد پیری گټی اوښیگنی ولاړی دی، رسول (صلی الله علیه وسلم) دی خواته په اشاره کولوسره فرمائی: «تاسی پیغلی په نکاح واخلی ځکه هغوی له نورو نه زیاتی خوری ژبی لری، ډیر اولادونه زیرولی شی په چل اول کی له نورو نه کمی وی، اوله نورو نه په کم شی قانع او خوښیږی» خود اهم باید له یاده ونه باسو چی په ځینی حالاتو کی بیاله کونډو سره واده له پیغلوسره د واده په نسبت گټور او غوره وی.

۵ - بهتره ده له داسی ښځی سره واده وشي چی شته نه وی

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمائی:

«له داسی ښځو سره ودونه وکړی چی اولاد زیروی او مینه ناکي وی، ځکه زه به دنورو امتونو په منیځ کی ستاسی په ډیر ښت ویاړم.»

هغه ټنگي چي اولاد زيږوي له شنډي نه په

دووشيانو پيژندلې شي :

لومړي داچي دحمل (باراخستنې) مانع ناروغي ونلري ،
دويم داچي دهغي خپلوانو ښځو ته وکتل شي چي شنډي
خوندي ځکه ښځي پدي کي هم پوي بلي ته ورته وي ، خو هغه
څوک چي خپل اولادونه زياتوي بايد دې ته کي ته کلکه
پاملرنه وکړي چي دهغوي دنفقي (خوراک ، څښاک) روزني
او ښووني سبي او مناسب بند او بست کولي شي او که څنگه
؟ او دهغوي په اړه دخپل مسئوليت ادا کولو پوره توان لري او
که نه ؟ ځکه د اولاد ساتنه او روزنه د هر پلار اسلامي وجيبه او
وظيفه ده ، که څوک ئي ادا نکړي خداي پاک به حتماً ورته
پوښتنه کوي او د غفلت جزا به ورکوي .

داوي دواډه په اړه د اسلام ځني هغه مهمي لارښووني چي

داراته په گوته کوی چی اسلام له انسانی فطرت سره برابر
دین دی، او غواړی داسی یوه انسانی ټولنه جوړه کړی چی له
هر ډول بیماریونه پاکه او خوندي وی، او دهمداسی یوی
ټولنی دجوړیدو په هیله له هغه ځای نه دانسان روزنه
پیل کوی چیرته چی د کورنی جوړیدو لومړنی ډبره
ایښودل کیږی .

دوهم فصل

له اولاد سره مینه او محبت

الله تعالی له اولاد سره مینه په فطری توګه د هر انسان په زړه کې ایښی ده، پدی فصل کې به دا وګورو چې اسلام هر هغه څوک د اجر او رحمت مستحق ګڼي کوم چې له خپل اولاد سره مینه او مهرباني لري، او هر هغه څوک رڼی او غندی کوم چې دخپل اولاد خصوصاً لویو په اړه له جاهلی دود او دستور، قول او عمل نه کار اخلي او دا ډول ټول عادات او نظریات جاهلی او مردود شمیری.

سربیره پردې دلته په داهم ولولو چې له اولاد سره د مینې اوبل کوم اسلامي حکم د ټکر او تعارض په وخت کې موږ او پلار ته څه کول په کار دی.

الف : له اولاد سره مینه په فطری توګه په زړه کی اخیل شویده

دایوخرګند حقیقت دی چی له اولاد سره مینه دانسانی
فطرت برخه ده ، د مور او پلار زړونه له رحمت او مهربانی نه
ډک پیدا شویدي او که ددوی په زړونو کی دابی کچه مینه او
مهربانی نه وای ؛ نو دانسانی نسل بقا او تسلسل به ممکن نه
وځکه بیا به د اولاد ساتنې او پالنې په لار کې نه چا بېخوبی
تېروله او نه به دهغوی د بېبېګنې او روزنې پخاطر د اراز راز
کړاوونه ګالل . قرآن کریم د مور او پلار د طبیعی احساسات
ډیر ښه انځور کړیدی ، وینو چی یوځای اولاد د دنیوی ژوند
ښکلا بولی ، بل ځای داسی لوی نعمت ورته وائی چی باید
شکر ئی په ځای شی ، او کله ئی هم دسترگو تور او د زړه تېکور
ګنی . د الکھف ۴۶ ، الاسراء ۶ ، او الفرقان ۷۴ آیتونو او
داسی نور مبارک آیتونه .

ب : له اولاد سره مینه لرل الهی نعمت دی

له اولاد سره مینه او مهربانی په حقیقت کی هغه لوی الهی نعمت دی چی الله تعالی دمور او پلار په زړونو کی دهغوی دسالمی روزنی او پالنی پخاطر ایښی دی، ځکه وینو چی دظالم اوبی مورده غصه ناک سړی اولاد غالباً بی لاری، جاهل او بدبخت وی او همدا وجه ده چی اسلام هر پلار او مور بلکه ټولو ښوونکو او پالونکو ته دا امر کړیدی چی خپل زړونه درحمت سمندر وگرزوی او ځانونه دشفقت او مهربانی په گانه سینگار کړی ابوداود او ترمذی روایت کوی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی : « هغه څوک زمونږ له ډلی څخه ندی چی په وږو (ماشومانو) رحم نکوی او د لویانو حق نه په ځای کوی » .

بخاری له ابوهریره (رض) نه روایت کوی وائی : یوه ورځ رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) خپل لمسی حسن (رض)

مچی (بنکل) کړ، اقرع بن حابس التميمی چی دغه وخت له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره ناست و وویل : زه لس اولادونه لرم خو یوی هم ندی بنکل کړی . رسول (صلی الله علیه وسلم) ورته وکتل او وئی فرمائل : « په هغه چا رحم نه کیری څوک چی په بل رحم نه کوی ».

په بل حدیث کی راځی : اسامه بن زید وائی : د رسول (صلی الله علیه وسلم) دیوی لور (رض) د زوی څنکدن و . رسول (صلی الله علیه وسلم) ته ئی احوال واستاوه چی تشریف راوړی . هغه مبارک (ص) په ځواب کی سلام ورولیږه او ورته وئی ویل : د ټولو مالک خدای دی ، هغه څه چی ئی واخیستل او هغه چی ئی پرېښودل ، الله (ج) د هر څه لپاره نیته ټاکلی ده ، صبر وکړه او له خدایه اجر وغواړه ، لورئیی بیا د تشریف راوړلو احوال ورته راو لیږه نور رسول (صلی الله علیه وسلم) له سعد بن عبادہ ، معاذ بن جبل ، ابی بن کعب ،

زید بن ثابت او نورو اصحابو (رض) سره تشریف وروړو،
 لمسی ئی وروړاندی کړی شو، ده مبارک (صلی الله علیه
 وسلم) هغه پخپله غیر کی ونیو، دماشوم حالت خراب ؤ نفس
 ئی ښکته پورته کیده، پدی وخت کی در رسول الله (صلی الله
 علیه وسلم) له مبارکو سترگو او ښکی روانی شوی، سعد
 (رض) ورته وویل دا څه دی یا رسول الله (صلی الله علیه
 وسلم) ده ورته وفرمائل: دا دهغه رحمت او ښکی دی چی الله
 تعالی دخپلو بندگانو په زړونو کی ایښی دی .

په بل روایت کی راځی چی رسول (صلی الله علیه وسلم)
 ورته وفرمائل: دا دهغه محبت او رحمت او ښکی دی چی الله
 تعالی پخپله اراده دځینو بندگانو په زړونو کی ایښی دی او
 الله تعالی په مهربانه بندگانو رحم کوی.

ج : له لور سره مینه نلرل د جاهلیت نښه ده

اسلام د عدالت او برابری دین دی، د زوی اولور تر مینځ هیڅ

ډول توپير او تفریق نه مني بلکه له دواړو سره د یو شانته نیکی او مهرباني امر کوي، الله تعالی د مائده سورت په اتم نمبر آیت کې فرمائي: « عدالت وکړي، ځکه همدا تقوی ده ». همداراز رسول (صلي الله عليه وسلم) په ډیر تاکید سره فرمائي: « داو لادونو تر مینځ عدالت مراعات کړي، داو لادونو تر مینځ عدالت مراعات کړي، داو لادونو تر مینځ عدالت مراعات کړي ».

ریښتېنو مسلمانانو د تاریخ په اوږدو کې د پورته الهی اونیوی لاریښوونو په عمل کولو سره دخپلو زامنو اولونو تر مینځ هیڅ ډول توپیر او تفریق ندی کړی له ټولو سره ئی یو ډول مینه، نیکی او مهرباني کړیده، خو که په اسلامی ټولنه کې داسی څوک وموندل شی چی د زوی او دلور تر مینځ توپیر کوي، زوی له لور نه غوره او بهتر گڼي نو دهغه ایمان کمزوری او له اسلامی شریعت سره مخالفو جاهلی عاداتو او افکارونه

متأثر شوی شخصیت دی .

رسول (صلی الله علیه وسلم) ددی پخاطر چی له اسلامی
ټولنی نه دهرډول جاهلی دود او دستور جرړی له بیخه ویاسی
. د لونیو په هکله ئی ځانگړی لارښوونی کړیدی، او له هغوی
سره ئی د مینې او مهربانۍ امر کړیدی، او لــــه لونیو سره
دمهربانۍ جزائی جنت ټاکلی دی .

مسلم له انس بن مالک (رض) نه روایت کوی چی رسول
(صلی الله علیه وسلم) فرمائی : چاچی ددوونجونو تر بلوغ
پوری پالنه وکړه، هغه به د قیامت په ورځ زما سره لکه ددی
گوتوپه شان وی او خپلی مبارکی گوتی ئی سره
یوځای کړی .

بل ځای فرمائی : د چاچی دری لونی یادری خویندی،
او یادوی لونی او یادوی خویندی وی او له هغوی سره نیکی
او مهربانۍ وکړی، له صبر او زغم نه کار واخلي، ددوی په حق

کی له الله تعالى نه وویږی، نو هغه شخص به جنت ته داخل شی.

ددی ارشاداتو په بناء دهر مسلمان وظیفه ده چی له خپل اولاد زوی او لور سره یو شانته مینه او مهربانی وکړی، او دهغوی ترمینځ هیڅ ډول توپیر او تمیز رواونه بولی ترڅو د جنت مستحق وگرزی.

د : د اولاد په مړینه صبر کونکی دلوری درجی او لوی اجر خاوندان دی

هرڅومره چی دانسان ایمان پیاوړی وی په هغه اندازه دغم او کړاو په وخت کی صبر او په الهی فیصلی قانع او راضی وی. او د غمونو توپان ئی ملانشی خمولی او خرگنده ده څوک چی د الله تعالی په فیصله صبر کوی دلوری درجی خاوند او دزیات اجر مستحق گرزی.

ترمذی او ابن حبان له ابو موسی اشعری نه روایت کوی :

رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی « کله چی دچا کوم اولاد مړ شی ، الله تعالی ملایکوته وائی : زما دبنده د اولاد روح موقبضه کړله ؟ دوی ځواب ورکوی هو (د هغه روح مو واخستله) الله تعالی ورته فرمائی : نو پدی وخت کی زما بنده څه وویل : ملائکی ځواب ورکوی : هغه ستا حمد او ثنا او ان الله وانا الیه راجعون وویل . نو پدی وخت کی الله تعالی ورته فرمائی : تاسی زما ددی بندی لپاره په جنت کښی یو کور جوړ کړی او دبیت الحمد (شکرانی کور) نوم ورباندی کیردی .

دا حدیث ښیی چی دا اولاد په مړینه صبر کول څومره لوی اجر او بدل لری . بخاری او مسلم له ابوسعید الخدری (رض) نه روایت کوی وایی : یو ځل رسول (صلی الله علیه وسلم) ښځوته وویل که ستاسو دهریوی دری اولادونه مړه شی ، هغوی به ورته (د قیامت په ورځ) له دوزخ نه نجات ورکونکی

وی . یوی بنیخی وویل که دوه وی (نوخنکه) ؟ رسول (صلی
الله علیه وسلم) وفرمایل که دوه وی هم (هغوی به هم ورته له
دوزخ نه نجات ورکونکی وی) .

پدی لوی غم دصبر کولوبل عوض اوبدل دادی چی
دچاچی وړوکی اولاد (ماشوم) مړشی نو هغه دقیامت په
ورخ د خپل مږ او پلار شفاعت کوی . طبرانی له حبیبی نه
روایت کوی وائی : زه له عائشی (رض) سره وم چی رسول
الله (صلی الله علیه وسلم) تشریف راوړ او وئی فرمائل :
دچاچی دری ماشومان مړه شی ، نو هغوی به دقیامت په ورخ
راوستل اود جنت له دروازی سره په ودرول شی او جنت ته
داخلیدو امر به ورته وشي دوی (ماشومان) به وائی : مونږ
تر هغه پوری جنت ته نه داخلیدو ترڅو مو مور او پلار نه وی
داخل شوی ، نو بیا به ورته وویل شی ، غی له مور او پلار سره
مویوځای جنت ته داخل شی .

مسلم له ابو حسان نه روايت کوي وائي : زما دوه زامن مړه شول، ابو هريره (رض) ته مي وويل : پدي هکله درسول (صلي الله عليه وسلم) کوم حديث راته واوروه ترڅو غم چي پري غلط شي، ده راته وويل له رسول الله نه مي اوريدلي چي فرمائي : ددوي (مسلمانانو) واره مړه شوي اولادونه د جنت واره دي، هريو به ئي په مور او پلار پسي وي، لاس اوياجامي به ئي داسي رانيسي لکه څرنگه چي زه داستا جامي رانيسم او تر هغي به ئي نه پريردي ترڅو الله تعالي ټول جنت ته نه وي داخل کړي. بيشکه چي دا اولاد مړينه لوي غم دي، او يوازي دايمان قوت داغم سپکولي شي. نو مومن ته په کار ده چي د زغم او صبر لمن ټينگه کړي ترڅو د الله تعالي رضا او جنت وگټلي شي او د مسلمانانو ديني او انساني وظيفه ده چي د غم پدي گړي کي له خپل مسلمان ورور سره همدردي او غم شريکي وکړي او داسي تسلا ورکړي «ان الله

ما أخذوله ما أعطى، وكل شيء عنده بأجل مسمى،
فلتصبروا لتحسب» یعنی دتولو مالک الله تعالى دی، شه
چی ورکوی هم دده دی، او شه چی بیرته اخلی هغه هم په دی،
هغه دهر شه لپاره نیته ټاکلی، صبر کوه اوله خدایه اجر
غواړه، ددی ترتیب سره په غم صبر کونکی او تسلا
ورکونکی ټول داجر او ثواب مهستحق گزری.

ه: اسلامی مصلحت باید د اولاد له مینې نه مقدم وگنل شی

سیی ده چی د اولاد مینه مور او پلار په زړونو کی په
طبیعی او فطری توگه اخنبل شویده، او دانسانیت تقاضا هم
داسی ده چی باید له اولاد سره نیکی او مهربانی وشي،
خود امینه او محبت باید په هیڅ صورت هم له اسلامی دین نه
مقدمه نه وی، او نه باید د تبلیغ او جهاد مانع وگرزی، ځکه
مسلمان هغه دی چی اسلام له بل هر شه نه محترم او مقدم

و شمیری ، او د دین غلبه او بری ئی د ژوند تر ټولو لوی هدف
او هیله وی ، خو که څوک کوم مادی او دنیوی هدف او مرام له
اسلام نه مقدم او وړاندی وگڼی نو هغه باید په خپل ایمان کی
له سره غور او نظر وکړی ځکه الله تعالی فرمائی :

« که چیری تاسی ته خپل پلرونه ، زامن ، ورورنه ، د ژوند
ملگری ، دکورنی نور غړی ، گټل شوی مالونه ، هغه تجارت
چی له خساری نه ئی ویرپړی ، خوښ کړی شوی کورونه ، له
الله او دهغه له رسول (صلی الله علیه وسلم) او د الله په لار کی
له جهاد نه گران او محترم وی ، نو د الله تعالی د امر او فیصلی
انتظار وکړی . او الله تعالی فاسقانو ته هدایت نه
کوی . (التوبه - ۲۴)

نو هر مسلمان ته په کار ده چی اسلام او جهاد له زامنو ،
خپلوانو او نورو ټولو شیانو نه مقدم او قیمتی وگڼی ترڅو
د کامل ایمان خاوند او د الهی اجر مستحق وگرزی .

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: دری داسی
شیان دی کہ پہ چاکی وموندل شی نودایمان نور اوخوند)
خوړوالی، به حتماً بیا مومی، لومړی داچی الله اورسول
ورته له هرڅه نه زیات گران وی، دویم داچی یوازی دخدای
په خاطر له بل چا سره مینه اودوستی وکړی، دریم داچی کفر
دومره بدوبولی لکه په اور کی لویدل چی بدگنی.

امام بخاری له رسول (صلی الله علیه وسلم) نه روایت
کوی چی فرمائی: ستاسی ایمان ترهغی پوری بشپړ او کامل
ندی ترڅو چی زه (صلی الله علیه وسلم) ورته له خپل مال،
اولاد او ټولو خلکو نه گران اونژدی شوی نه وم.

و: اولاد ته سزا ورکول

ترڅو پوری چی اولادونه واړه او دینوونی اوروزنی په
ابتدائی مرحله کی وی نومور او پلار مسئولیت لری چی
دهغوی دسالمی روزنی، او اصلاح کولو په خاطر ټولی لازمی

لاری چاری په کار و اچوی او پدی هکله ټول اسلامی هدايات
په سبي توگه پلي او تطبیق کړي ترڅو د نیکو اخلاقو نمونه
او د خلکو لپاره مقتدا شي .

د اولاد د اصلاح کولو او بی لاری نه ژغورلو په هکله
اسلامی لارښوونی څه داشانته دی: مور او پلار که له خپل
اولاد نه څه خطا او انحراف وینی لومړی باید په خوره او
پسته ژبه نصیحت ورته وکړي، او که دا طریقه کامیابه نه
شوه نو بیا به له څه سختی نه کار اخلي، خپلی اړیکي به
ورسره سستوی او ځان به ورنه خفه او مرور نیسي ترڅو هغه
اصلي لاری ته راوگرزي، خو که بیا هم اصلاح نه شو نو بیا
د عملی سزا یعنی څه لږ شانته وهلو وار راځي او پدی طریقه
سره به خپل اولاد ته له انحراف او فتنی نه نجات ورکوي .

اوس راځي د ماشومان د اصلاح د اداری واره طریقی درسول
(صلی الله علیه وسلم) په ژوند کی د عمل په ډگر کی وگورو:

وموویل چی دماشوم داصلاح لومړنی طریقه په نرمه اوخوږه ژبه
نصیحت کول دی،

بخاری او مسلم له عمر بن ابی مسلمه (رض) نه روایت کوی
وایی : زه په وړو کوالی کی درسول (صلی الله علیه وسلم)
تر نظارت او سرپرستی لاندی وم، د ډوډی خوړلو په وخت کی
به می دلوبنی هری خواته لاس اچاوه، نور رسول (صلی الله
علیه وسلم) داسی نصیحت راته وفرمایه : هلکه، لومړی
بسم الله وایه، بیا په ټیټی لاس له خپل طرف (پلو) نه ډوډی
خوړه. همداراز له سهل بن سعد نه روایت دی چی وایی :
یوځل رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ته د خټنباک لباره څه
راوړل شول، دده مبارک ټیټی خواته یو ماشوم (عبدالله بن
عباس «رض») او چپی خواته ئی نور مشران ناست و، پدی
وخت کی رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د شفقت له مخی
لومړی ماشوم ته وویل : ستا اجازه ده چی دا خټنباک لومړی

مشرانوته ورکړم، هلک وویل : نه، زه نه غواړم ستا له خوا
راکړل شوی خيز لومړی بل چاته ورکړم . نورسول (صلی الله
عليه وسلم) هم هغه لومړی همدی ماشوم ته ورکړ .

داصلاح دویمه طريقه له ماشوم نه خفگان او

مروریدل دی

پدی هکله بخاری او مسلم له ابوسعید الخدری (رض) نه
روایت کوی: رسول (صلی الله علیه وسلم) له چوخ ویشتلو »
شگه په دوو گوتو ویشتل « نه منع کړیده او د نهی سبب ئی
داسی بیان کړیدی: دا چوخ نه ښکار وژلی شی، نه د ښمن
زخمی کولی او یا وژلی شی، خو سترگه ږندولی او غاښ
ماتولی شی، په بل روایت کی راضی چی د ابن مغفل (رض)
یو خیلوان چی لا ماشوم ؤ چوخ ویشته، ده ورته وویل: دا کار
مه کوه ځکه رسول (صلی الله علیه وسلم) ورته نهی کړیده،
خو هغه ماشوم بیا دا کار تکرار کړ، نوده ورته وویل: زه درته

وايم چي داكار مه كوه خكه رسول الله (صلي الله عليه وسلم)
ورنه نهی كړيده، خوته ئي بيا هم تکراروي، نوزه به نور هيڅ
خبري درسره ونکړم.

داصلاح ددرېمې طريقې يعنې ماشوم ته دسزا ورکولو او
وهلو په اړه ابو داود له عمر بن شعيب نه روايت کوي چي
رسول (صلي الله عليه وسلم) فرمائي: کله موچي اولادونه
اوه کلن شول دلمانځه امر ورته وکړي او چي لس کلن شول (او
لمونځ ئي نه کاوه) نووئي وهي، او په همدې وخت کي ئي
ځايونه سره بيل کړي.

يوځل بيا يادونه کوم چي دا پورته ياده شوي طريقه دهغه
ماشومانو داصلاح او لاري ته برابري طريقه ده چي لابلانغ
شوي نه وي، او هغه چي بالغ شوي او د عمر پخوالي په نور
روان وي دهغوي داصلاح طريقه داسي ده:

کله چي مور او پلار وليدل چي په نرمه ژبه نصيحت او

تبليغ په بي لاري اولاد اثر او اغيزه نکوي بي لاري نه پريږدي ، نو ورته په کارده چي خپلي اړيکي ورسره وشلوي او ترهغي پوري ورسره په خوله نه شي ترڅو پوري اصلاح شوي نه وي .

پدي هکله ډير احاديث را نقل شويدي له هغي جملې نه د کعب بن مالک (رض) حديث هغه چي د تبوک له غزانه بي له غزه پاتي شوي و ، بخاري دده له خولي روايت کوي : کله چي رسول (صلي الله عليه وسلم) د تبوک له غزا راوگرزيږي ، اوله غزا پاتي شوي کسان ورغلل هر چا رښتيا دروغ عذر وړاندي کړ ، خومونږ دري تنه داسي وو چي څه عذر مونه درلود ، نور رسول (صلي الله عليه وسلم) مسلمانانو ته امر وکړ چي له مونږ سره اړيکي وشلوي او خبري راسره بندي کړي او دا حکم ترهغي پوري نافذ و ، ترڅو الله زمونږ توبه قبوله کړه او قرآن کریم زمونږ عفوه اعلان کړه . په بل حديث کي راځي يوازي دخداي په خاطر له چاسره دوستي او دښمني ، مينه او

کینه دایمان ذیره پیاوړی او مضبوطه کړې ده. خوابیدله یاده ونه باسو چی دخبرونه کولو او ځان خفه نیولو سزا یوازی دهغه خپلوانو لپاره ده چی مسلمان وی خوبی لاری او فاسق شوی وی، او هغه خپلوان چی له اسلام نه وزی کفر او الحاد ته ننوزی نوله هغوی نه باید بشپړ برات او بیزاری اعلان شی او هر ډول اړیکې ورسره وشلیږی، قرآن کریم پدی هکله فرمائی: داسی مومنان به نه مومی (یعنی هغه مسلمان ندی) چی دالله او رسول (صلی الله علیه وسلم) له دښمنانو سره دوستی کوی که څه هم هغوی ئی پلرونه، زامن، وروڼه او یا نور خپلوان وي. (المجادله: ۲۳) مطلب داچی مسلمان باید د دین رابطه له بلې هری رابطی هغه که دنسب رابطه وی با ځمکی یا ژبی او یارنگ رابطه وی مقدمه او محترمه وشمیری، د دوستی او دښمنی معیاری ئی په خدای ایمان اوله رسول (صلی الله علیه وسلم) سره مینه او محبت وی.

دریم فصل

دنوی پیداشوی ماشوم په هکله اسلامی احکام.
دافصل څلور برخې لری

۱- دماشوم دپیدایښت په وخت کی څه کول په کاردی .

۲- په ماشوم نوم ایښودل

۳- عقیقه یعنی په ماشوم څاروی حلالول .

۴- دماشوم سنتول .

لومړۍ برخه : دماشوم دپیدایښت په وخت کښی څه کول

په کاردی : اسلامی دین ټول هغه احکام چی په ماشوم پوری

اړه لری په څرگنده او بشپړه توگه بیان کړیدی، نو

دهرپالونکی وجیبه ده چی دا احکام په عمل کی پلي کړی.

هغه احکام چی دپیدایښت په وخت کی باید عمل ورباندی

وښی دادي :

۱- دماشوم مور او پلار او نور و خپلوانو ته زیری

او مبارکی ورکول

کله چی دچا په کور کی ماشوم (هلوک وی که نجلی) پیدا کیږی نو مسلمانانو ته په کار دی چی دهغه خپلوانو ته زیری او مبارکی ورکړی ځکه پدی سره د مسلمانانو ترمنځ اړیکی مضبوطیږی ، مینه او محبت ئی سره زیاتیږی او که چاونه شوی کړی خپل مسلمان ورور ته ددی خوشالی زیری او مبارکی ورکړی نو ټولو ته دی د خیر او برکت دعا وکړی .

قرآن کریم اسلامی امت ته د لارښوونی په منظور په مختلفو ځایونو او مناسبتونو کی دنوی ماشوم د پیدا کیدو زیری او مبارکی یاده کړیده :

الله تعالی د هود سورت په ۶۹-۷۱ آیتونو کی د ابراهیم (ع) د کیسی په ضمن کی فرمائی: « اود ابراهیم (ع) میرمن (بی بی ساره) چی د پردی شاته ولاړه وه ددوی خبری ئی اوریدی

اودلوط (ع) د قوم دهلاکیدو په خبر خوشاله شوه وئی خندل نو
مونږ ورته د اسحاق (ع) د (پیدا کیدو) زیری ورکړه او په هغه
پسی دیعقوب (ع) د پیدا کیدو زیری»

همداراز د مریم سورت په (۷) آیت کی د زکریا (ع) کیسه
داسی یادوی: ای زکریا، مونږ تاته دیوه هلک (پیدا کیدو)
زیری درکوو چی نوم ئی یحیی دی. او مونږ مخکی لدینه پدی
نامه څوک ندی پیدا کړی».

امام بخاری اود سیرت کتابونه رانقلوی کله چی رسول
(ص) پیدا شو د ابولهب وینزی (ثویبی) خپل بادار (ابولهب)
(ته زیری وروړه او ورته وئی ویل نن شپه د عبدالله زوی
پیدا شو، ابولهب ډیر خوشاله شو او پدی زیری کی ئی ثویبه
آزاده کړه، الله تعالی دده داعمل ندی ضائع کړی او له مرگ
نه وروسته به دده دغټی او شهادت گوتی ترمینځ لاندینی
ژوروالی کی اوبه وروځینی (یعنی ابولهب ته له مرگ

وروسته ددی خوشحالی په بدل کی دده په خپره کی اوبه ورځنبل کپړی).

لنډه دا چی دماشوم په پیدا کیدو (هلک دی که نجلی) زیری او مبارکی یو اسلامی عمل دی. مسلمان باید دهلک او نجلی تر مینځ توپیر ونکړی او په دواړو یو ډول خوشالی وکړی، اویویل ته ئی زیری او مبارکی ووائی، او دا چی نن سبا ځنی خلک پدی مناسبت دگلونو گیډی اویانوری تحفی سره تبادله کوی دا یونیک کار گنلی شی ځکه تحفه ورکول هسی هم سنت دی او دمسلمانانو اړیکی نوری هم سره ټینگوی.

۲- دماشوم په غور کی آذان

اسلام امر کړی دی چی دماشوم له پیدا کیدو سره سم دهغه په بڼی غور کی ئی آذان او چپ غور کی اقامت وویل شی، له ابن عباس (رض) نه روایت دی چی وائی: کله چی حسن بن علی (رض) پیدا شو، رسول (ص) ئی په همغه ورځ په بڼی

غور کی آذان او چپ غور کی اقامت و وایه. ابن قیم دماشوم
په غورونو کی دآذان او اقامت حکمت بیانوی وائی : دا امر
ددی پخاطر دی ترخو ماشوم دنیا ته له راتگ سره سم
داملکوتی عظیم آواز و اوری او دا به ورته داسلام تلقین وی
لکه خرنګه چی له دنیا نه دتلو (مرګ) په وخت کی دکلمی
تلقین کیری .

دآذان بله گټه داده چی دالله اکبر ناری ته شیطان نه شی
تینګیدی او کله هم چی دا آواز و اوری سمدستی پښی
سپکوی او تښتی .

۳- دماشوم په تالو دژوول شوی خرما موبیل

کله چی ماشوم پیدا شی نو سنت طریقه داده چی خرما یا بل
کوم خوړ خیزښه وژوول شی او دگوتی په سر دماشوم په تالو
ښی او چپی خواته ښه وموبیل شی کیدای شی دادماشوم
دخولی دعضلاتو لپاره یو ډول تمرین وی ترخو وروسته په

اسانی سره دمور شیدی ورودلی شی .

پدی هکله بخاری اومسلم له ابو موسی (رض) نه روایت
کړیدی وایی : کله چی زما زوی پیدا شو نو هغه می درسول
(ص) خدمت ته حاضر کړو ، رسول (ص) ابراهیم نوم
ورباندی کینبود او یوه خرمائی وژووله او د ماشوم په تالویی
ورو موبنله او دوغائی ورته وکړه ، بیائی بیرته ماته را کړه .
نود اثابته شوه چی داعمل سنت دی ، خو غوره داده چی دیوه
متقی اودینداره سړی په لاس ترسره شی .

۴- د ماشوم د سر خریل

مستحب دادی چی په اوومه ورځ د ماشوم سر و خریل شی
اودوینبتانو د وزن په اندازه سپین زر (یائی بیه) مسکینانو ته
ورکړل شی . دا اسلامی حکم د فقر په خلاف یو گام او په ټولنه
کی د تعاون او همدردی دروحيی راژوندی کونکی عمل دی .
له انس بن مالک (رض) نه روایت دی چی رسول (ص)

دحسن او حسين (رض) د پيدا د ينبت په اوومه ورځ دهغوی
دسرونو دخرييلو امر وکړ او دوينبتانو دوزن په اندازه ئی سپين
زر صدقه کړل .

خود سرخرو وولو وخت کی بايد دی تهکی ته پام وشي چی
سربايد ټول و خريېل شي . ځکه رسول (صلی الله عليه وسلم)
له قزع (دسر ځينی برخی خریل او ځينی پريښودل) نه سخته
نهی کړیده ، دا حدیث بخاری او مسلم روايت کړی دی .

دويمه برخه په ماشوم نوم ايښودل :

لکه څرنگه چی دهر قوم او ولس دارواج دی چی دماشوم له
پيدا کيدو سره دهغه مور او پلار دده دپيژندگلوی پخاطر نوم
ورباندي ږدی ، اسلام هم دی خواته توجه کړی او په ماشوم
نوم ايښودلو په اړه ئی لاندینی احکام په گوته کړیدی .

۱- دنوم ايښودلو وخت

که پدی هکله در رسول (ص) مبارک احاديث ترنظر

تیرکړو نو دابه راته څرگنده شی چی اسلام په ماشوم باندی
د نوم ایښودلو لپاره خاصه ورځ او نیټه نده ټاکلی . بلکه مور
او پلار کولای شی د ماشوم په لومړۍ، دریمه ، اوومه
یا هـم مخکی یا وروسته نوم ورباندی کیږدی .

مسلم له انس (رض) نه روایت کوی چی رسول (ص)
فرمایلی : تیره شپه زما زوی پیدا شو او نوم می ورباندی
ابراهیم کیښود په بل حدیث کی سمره (رض) له رسول
(صلی الله علیه وسلم) نه روایت کوی چی فرمائی: هر ماشوم
تر خپلی عقیقی پوری بند او تړلی دی ، هغه چی په اوومه ورځ
ورباندی حلالیږی او په همدی ورځ نوم ورباندی ایښودل
اوسړنی خریل کیږی .

۲- کوم نومونه مستحب او کوم مکروه دی

مور او پلار وظیفه لری پخپل اولاد غوره او گلالی نوم
کیږدی . رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی : د قیامت په

ورغ به تاسی پخپل او دپلار په نامه رابلل کيږي نوښه او
 مناسب نومونه غوره کړي . مسلمان بايد زیاروباسی ترڅو
 خپل اولاد ته داسی نوم انتخاب کړي چی دهغه له انسانی
 کرامت او عظمت سره مناسب وی او په راتلونکی کی په هغه
 باندی دملنډو او مسخرو سبب نه شی، ترمذی له عائشی
 (رض) نه رانقلوی چی وایی : رسول (صلی الله علیه وسلم)
 به دخلکو خراب او نامناسب نومونه بدلول، لکه چی د «
 عاصی» نوم ئی په « جمیله » او د « حرب » نوم ئی په « سلم
 » بدل کړیدی . همدا راز داسی نوم باید غوره نه کړی شی چی
 په معنی او یا اشتقاق کی ئی دخلکو په نزد بد شگونی
 (بدفالی) وی، ترڅو ماشوم ددی ډول بدفالی له غم او ضرر
 نه په امان وی، ددی ډول نومونو مثال لکه سکروته، سیلاب،
 طوفان، تندر، شرر او نور ... داهم ندی روا چی په ماشوم
 باندی دالله تعالی له خاصو نومونو نه یو نوم کینښودل شی

لکه احد، صمد، خالق، اورازق په یوه حدیث کی راځی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) دیوه سپری نوم له ابوالحکم نه ابوشریح ته واپراوه او ورته وئی فرمایلی چی « حکم » یوازی دالله تعالی نوم دی نه دانسان. په همدی ترتیب داسی نوم هم ښه نندی چی په ځینو وختونو کی دکومی بلی کلمی او توری لکه دعربی ژبی (لا) په زیاتوالی سره خرابه او ناوړه معنی ورکړی، لکه چی دچانوم «أفلح» (کامیاب) وي نو که په عربی ژبه کی د (لا) توری ورسره زیات نشي نو د لا افلح (نامراده او ناکام) معنی ورکوی چی دښه او مناسبه خبره نده، په حدیث کی راځی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمایلی پخپلو اولادونو افلح، نافع، رباح، یسار او په بل روایت کی دنجیح نومونه مه ږدی .

له هغه نومونو نه هم باید ډډه وکړی شی کوم چی له الله تعالی نه پرته بل چایابل څیز ته د بندگی معنی افاده کوی لکه

عبدالکعبه اویا عبدالعزی او نور ...

مسلمان مور او پلار ددی ټولو تر څنگ باید خپل اسلامی
تشخیص او حیثیت هم په نظر کی ولری او دخپل اولاد لپاره
داسی نوم غوره نکړی چی دکفر، الحاد، فسق او فجور سره
دمینی او محبت بنکارندوی وی لکه دکوم مشهور کافر،
ظالم، ملحد، ډم، نوم، ددی مثال دهیفاء نهاد، سوسن، جورج
، ډیانا، درمندر، هماملانی اوداسی نور نومونه، کیدای شی
زمونږ په ټولنه کی داسی خلک شته چی داډول نومونه
خوښوی خواسلام ددی اجازه نه ورکوی چی یو مسلمان د
دومره بی شخصیته او سپک شی چی دچاله نڅا او گډانه
دومره متاثرشی چی خپل اولاد دهغه په نوم ونوموی، او دا
په حقیقت کی په فساد، ناروا او تیری باندی یوډول خوښی
او حتی ویار کیدی شی، مسلمان باید یوازی او یوازی پخپل
دین او مذهب وویاړی نه داچی الحاد او فساد ورته له خپل

اسلامی تشخص او پېژندگلوی غوره او ارزښتناک وی،
رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: « پخپلو اولادونو
د انبیاوو (ع) نومونه کیږدی، د خدای په نزد تر ټولو غوره
نومونه د عبدالله او عبدالرحمن، او تر ټولو ریښتونی د حارث
او همام، او تر ټولو بد او خراب د حرب او مرة نومونه دی.

دنوم اینبودلو په اړه

څونړی خبری

که چیرته مور او پلار دا ولاد دنوم په هکله سره مخالف شول، نوییا دا حق لومړی د پلار دی چی پخپل اولاد څه نوم بردی، قرآن کریم فرمائی: «تاسی ورته ددوی د پلرونو په نوم اواز وکړی، او دا د خدای په وړاندی عدل دی» (احزاب - ۵)

اسلام هیچاته هغه که مور وی یا پلار او یابل څوک ددی حق ندی ورکړی چی ماشوم په بدنوم او یا لقب سره یاد کړی ځکه دا د ماشوم په نفسیاتی او اجتماعی وده ډیره ناوړه او منفي اغیزه کوي، نومشران او روزونکی باید متوجه اوسی چی کوم ماشوم ته داسی نوم ورنکړی چی په ټولنه کی دده له راتلونکی

شان او مقام سره برابر نه وی، او دخلکوپه وړاندې دهغه
شخصیت معیوبوی، لکه چی ورته ووائی ای لنډیه، ای
سوتکیه، ای فلاتیه او... پدی هکله الله تعالی داسی فرمائی
« یویل ته بد لقبونه مه اخلی » (حجرات - ۱۱)

دریمه برخه - عقیده

۱- عقیده څه ته وائی؟

عقیده عربی کلمه ده چی لغوی معنی ئی قطع یعنی پری
کول دی، او په شرعی اصطلاح کی دماشوم دپیداېښت په
اوومه ورځ دپسه (یا بېل څاروی) حلالولوته عقیده وائی.

۲- د عقیقی د مشروعیت دلایل

زیات شمیر احادیث د عقیقی په مشروعیت دلالت کوی او
حکم ئی سنت او یا مستحب بولی. بخاری شریف له سلمان بن
عمار الضبی نه روایت کوی وائی: رسول (ص) فرمایلی: «

له هرامشوم سره عقیقه وی، تاسی دده په سرخه حلال کړی، او
له ضرر نه ئی وساتی». امام احمد او ترمذی دعایشی (رض)
له قوله وائی: رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: «
دهلک په سر دوه داسی پسونه چی په شکل او عمر کی سره
برابروی، او دنجلی په سر یو پسه حلال کړی».

۳- د عقیقه د حکم په هکله د فقهاو و رایي

پدی هکله فقهاء دری مختلفی رایي لری:

الف- عقیقه سنت یا مستحب ده

دا د امام مالک، امام شافعی، امام احمد او نورو رایه ده،
دوی په پورته ذکر شوو احادیثو استدلال کوی.

ب- عقیقه واجب ده دا د حسن بصری، لیث بن سعد او ځینی

نورو رایه ده، دوی در رسول (صلی الله علیه وسلم) دا قول
دلیل نیولی چی فرمایي: «هرماشوم تر خپلی عقیقی پوری
بند او تر لی دی» یعنی تر هغی پوری دمور او پلار د شفاعت

اجازه نلری ترخوپوری یی عقیقه نه وی شوی (کوم خاروی نه وی ورباندی حلال شوی)، نوموړی علماء وایی درسول (صلی الله علیه وسلم) دا قول دوجوب افاده کوی نوڅکه عقیقه واجب ده.

ج- عقیقه مباح ده دا د احنافو مذهب او رایه ده، هغوی وایی عقیقه یو مباح عمل دی که چا وکړه نور واده او که یی ونکړه څه مسئولیت ورباندی نشته. او د خپلی رایې د اثبات لپاره داسی دلیل راوړی او وایی چی: حضرت عایشی (رض) له رسول (صلی الله علیه وسلم) نه روایت کړیدی چی فرمائی: « دلوی اختر قربانی (خاروی حلالول) مخکینی ټولی وینی ټویونی (خاروی حلالول) منسوخی کړیدی. ددی معنی داده چی کله چی دلوی اختر د قربانی حکم راغی نو پدی سره دمخکینو قربانیو لکه عقیقی او نورو حکم منسوخ شو اوس دهر مسلمان خوښه د اولاد په سر څه حلالوی او که نه.

۴- د عقیقی وخت

پدی هکله رانقل شوی احادیث دا افاده کوی چی د عقیقی
مستحب وخت د ماشوم اوومه ورځ ده. په یوه حدیث کی راځی
: رسول (صلی الله علیه وسلم) د حسن او حسین (رض)
دواړو د پیدایښت په اوومه ورځ عقیقه کړی، په همدی ورځ
ئی نومونه ورباندی ایښی او په همدی ورځ ئی دهغوی
دسرونو خړوولو امر کړیدی.

خو ځنی عالمان وائی چی اوومه ورځ شرط نده بلکه کیدای
شی په څلورمه، اته، لسمه او یا بله کومه ورځ عقیقه وکړی
شی. پدی هکله مشهور اقوال دادی : له عایشی (رض) نه
روایت دی چی وائی : د عقیقی وخت د ماشوم اوومه یا
څوارلسمه او یا یویشتمه ورځ ده. امام مالک وائی عقیقه په
اوومه ورځ مستحب ده، خو په څلورمه، اته، لسمه، او یا

وروسته کومه بله ورغ هم روانه ده .

ددی ټولو مطلب دا کیدای شی چی مسلمانان باید در رسول
اکرم (صلی الله علیه وسلم) داسنت را ژوندی کړی، که ئی
وس و دماشوم په اوومه ورغ او یا کومه بله ورغ پسه ورباندی
حلال کړی، او ټول خپلوان، دوستان او گاونډیان له ځان سره
پدی خوشالی کی شریک کوی .

۵- دهلک اونجلی د عقیقه ترمینځ توپیر

په اسلام کی دهلک اونجلی عقیقه یوشانته حکم لری، په
حدیث کی راځی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) امر کړی
چی په هلک دوه اونجلی یو پسه حلال کړی شی، دا اودی ته
ورته نور احادیث دا ثابتوی چی دهلک اونجلی عقیقه د حکم
له پلوه کوم توپیر نه سره لری، خواختلاف یوازی پدی کی
دی چی په هلک دوه اونجلی یو پسه بنسولی شوی دی

اسلامی پوهان پدی هکله هم دوه ډوله نظریې لری :

لومړنی مذهب او نظریه دابن عباس، عائشی او نورو ده هغوی وائی په هلک دوه او نجلی یو پسه حلالول په کار دی. دویمه رایه دامام مالک ده چی هغه په دواړو یعنی هلک او نجلی یو یو پسه ښی او دلیل ئی په ابوداود کی روایت حدیث دی چی وائی : « رسول (صلی الله علیه وسلم) په حسن او حسین (رض) یو یو پسه حلال کړی ؤ ».

ددی ټولو څرگندونو مطلب دادی چی که چاوس اوتوان درلود نو په زوی ددوه او لور دیو پسه حلال کړی او که وس ئی نه ؤ نو بیا دی په زوی هم یو پسه حلال کړی، خدای مهربان دی چی قبول ئی کړی او اجر ورته ورکړی.

۶- د عقیقی دپسه د هلوکوماتول مکروه دی

د ماشوم د عقیقی په وخت کی باید دی ټکی ته توجه وشي چی دپسه هلوکی باید نه د ټوټه کولو اونه هم دخوړلو وخت کی

مات کړل شی بلکه زیار وایستل شی چی پسه داسی بند بند
شی چی هډو کی ماتیدو ته ئی ضرورت پاته نه شی، ابوداود
روایت کوی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) دحسن او
حسین (رض) دعقیقی په وخت کی وفرمایل : ددی پسه یو
ورون قابلی ته ورواستوی ، نور په خپله او په نورو خلکو
و خوری، خو هډو کی ئی مه ماتوی. کیدای شی ددی امر
حکمت داوی ترڅو دگاونډیانو او فقیرانو په وړاندی ددی
ورکړی قدر نور هم ډیر شی ځکه هر چاته پوره اندام له یوی
وړی توتی نه ډیر ارزښت او قدر لری، او دزیات شی ورکړه
دزیاتی سخا خرگندوی دی، بله داچی دڅاروی سلامت
سلامت بند بند کول به دماشوم دسلامتیا او روغتیا په هیله
یونیک فال هم وی ، ځکه عقیقه خودماشوم دسرقربانی ده ،
نو چی قربانی ئی پوره او سالمه وی خدای مهربان دی چی ماشوم
هم روغ او سلامت وساتی .

۷- د عقیقی په اړه نور ضروری احکام

څوک چې د عقیقی کولونیت لری نو باید لاندینی احکام په نظر کی ونیسی :

الف- پسه او وزه باید پوره دیوه کال وی، او یا داسی شبر میاشتنی وری یاسیرلی وی چی له یوه کلن سره ئی توپیر نه شی کیدی .

ب- د عقیقی لپاره غوره شوی څاروی باید جوړتیاروی، یعنی درانده، ډیر ډنگر هغه گود چی د حلالو لویای ته د تلو توان نه لری، هغه چی د غور، لکی، اویالم له دریمی نه زیات برخه یی غوڅه شوی وی، اویایی له اصله غورونه نه وی (بوچی)، هغه چی زیاتره غاښونه یی لویدلی وی او یا دومره لیونی وی چی خریدای نه شی، د داتول معیوبو څارویو حلالول نه صحیح کیږی او که چا حلال هم کړنو د عقیقی حکم نه ورنه ساقطیږی .

ج- مینبه ، او غویی باید دوه غابنی (ددووکالو) او اوښ
باید پینځه کلن وی .

د- په عقیقه کی دخوکسانو شراکت ندی روا، بلکه یو
حيوان به دیوماشوم په سروی .

ه- دپسه په ځای غویی یا اوښ حلالیدی شی خو په دی
شرط چی یو بوده دیوماشوم په سروی، که څه هم ځینی عالمان
یوازی پسه د عقیقی لپاره روا بولی، خود رسول (صلی الله
علیه وسلم) حدیث چی فرمایي: « له هرماشوم سره عقیقه
وی ، تاسی څه ورباندي حلال کړی ».

دا ثابتوی چی دپسه اوبل هرڅاروی حلالول صحیح
او کافی دي.

و- د عقیقی دغوښی ویشلو حکم لکه د قربانی دغوښی په
شان دی، یقینی داغوښه په خپله خوړل کیږی ، فقیرانوته
صدقه، دوستانو او گاونډیانوته هدیه کیږی ، خو یوه برخه

دقابلی هم وی پکی . او که شوک د عقیقی غوښه پخه کړی بیا خلک ورته راوبولی نودا هم جواز لری .

ز- مستحبه طریقه داده چی عقیقه باید د ماشوم په نامه حلال شی ، یعنی د حلالولو په وخت کی وویل شی چی ای خدایه داد فلانی د سر صدقه ده ته یی قبوله کړی ، عایشه (رض) وایی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمایی : « عقیقه (خاروی) د ماشوم په نوم ذبحه کړی اوداسی وویی بسم الله ، اللهم لک والیک هذه عقیقه فلان .. » او که نوم یادنه شی نویوازی نیت هم کافی دي .

د عقیقی ځینی حکمتونه او گټی

- ۱- داد ژوند په پیل کی د الله حضور ته د ماشوم نذرانه ده
- ۲- له آفتونو او مصیبتونو نه د ساتنی په بدل کی فدیة او قربانی ده .

- ۳- په عقیقی سره ماشوم ته دخپل مور او پلار د شفاعت

حق حاصلیری .

۴ - دنوی مسلمان په پیدا کیدو خوشحالی او شکرانه ده .

۵ - د مسلمانانو تر مینځ د اړیکو د لاتینګښت په لور هڅه

او هاند دی .

څلورمه برخه سنتول

د ماشوم سنتول یو شرعی امر دی او پدی هکله ډیر احادیث راغلي دي ، له هغې جملې نه له ابوهریره (رض) نه د بخاری او مسلم داروایت دی چی وای رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمایلي : « پنځه شیان فطری (سنت) دي : ختنه (سنتول) ، د چاړو اودس (دعورت شاوخواو وینښتان خړوول) ، د بریتونو لنډول ، دنوکانو اخیستل ، اود تخرګ د وینښتانو لری کول . »

خو د سنتولو د حکم په اړه فقهاء اختلاف سره لری ، امام

ابوحنيفه ، حسن بصرى اوغنى نورئى سنت بولى ، امام
مالک ، اميام شافعى او امام احمدئى واجب گنى او دوجوب
دليل ئى په ابو داود کي د عبثم له نيکه نه روايت شوي حديث
دي چي وائي: زه در رسول (صلی الله عليه وسلم) خدمت ته
ورغلم او ورته مى وويل چى زه مسلمان شوم ، نو رسول
(صلی الله عليه وسلم) راته وفرمايل : دکفر وينستان درنه
اخواته کړه ، يعنى سردى وخریه او خان سنت کړه . او دويم دليل
ئى دادى چى دوى وايى دنا سنت سپرى داوداسه اولمانځه
خرا بیدل زيات احتمال ځکه لرى چى کيدى شى خان په سيبى
توگه له بولونه پاک نه شى کړى ، خو هغه پوهان چى دا حکم
سنت بولى وايى چى په مخکى ياد شوى حديث کى رسول
(صلی الله عليه وسلم) د ماشوم سنتول له نورو سنتو شيانو
سره يوځاى ذکر کړيدى نو ددى حکم هم سنت دى . همداراز
حسن بصرى وائي چى در رسول (صلی الله عليه وسلم) په

مبارک لاس ډیر فارسیان، رومیان، حبشیان، تور او سپین په اسلام مشرف شویدي خوده مبارک یوهم ندي کتلي چی سنت دی او که نه او که سنتول واجب وی نو حتماً به یی لومړی دستتولو حکم ورته کاوه او بیا به ئی دهغوی اسلام مانه .

دستتولو وخت

زیات شمیر اسلامی پوهان پدی عقیده دی چی ماشومان باید له بلوغ (ځوانی) نه مخکی سنت شی، ځکه مسلمان چی کله د شرعی مکلفیت دوری ته داخلیری نو باید په تمامه معنی ورته تیار او برابر وی ترڅو ټول عبادتونه په صحیح توگه ترسره کړی شی. خو غوره داده چی ماشوم هماغه د پیدایښت په لومړیو ورځو کی سنت شی، بیهقی له جابر (رض) نه روایت کوی وایی: رسول (صلی الله علیه وسلم) د حسن او حسین (رض) د پیدایښت په اوومه ورځ عقیقه وکړه او په همدی ورځ یی سنت کړل .

دستولو غځنی گټی او حکمتونه

سنتول له شرعی گټو سره سره ډیری نوری گټی هم لری .
نوی طب ددی شرعی عمل څه گټی په گوته کړی دی خومونږ
ئی یوازی لاندنیو حکمتونوته اشاره کافی بولو :

۱- دایوا براهیمی سنت دی .

۲- تردیره حده په سرطان داخه کیدو مخه نیسی .

۳- د شپي له خوا د سلسل البول له بیماری نه مخنیوی

کوی .

۴- پوره پاکي او نظافت تضمینوی .

او داسی نور ....

